

Eliminarea lacunelor privind datele sensibile la dimensiunea de gen în regiunea Parteneriatului Estic: Ghid privind practicile de colectare a datelor relevante pentru accesul femeilor la justiție

Parteneriatul Estic Șərq tərəfdaşlığı Parteneriat
Գործընկերություն Східне партнерство E
Արևելյան Գործընկերություն Східне пар
шлығы Partenariat Oriental Արևելյան Գործըն
stic Şərq tərəfdaşlığı Partenariat Oriental Ար
шлығы Partenariat Oriental Արևելյան Գործըն
stic Şərq tərəfdaşlığı Partenariat Oriental Ար
Ծնողություն Parteneriatul Estic Şərq tərəfdaş
ըրդ ՅարԾնողություն Parteneriatul Estic Şərq
Արևելյան Գործընկերություն Східне пар
шлығы Partenariat Oriental Արևելյան Գործըն
stic Şərq tərəfdaşlığı Partenariat Oriental Ար

**Accesul femeilor la justiție:
Implementarea standardelor
Consiliului Europei privind egalitatea
de gen și violența împotriva femeilor**

Anne Laure Humbert
Au contribuit:
Tamara Buhaiets, Liza Grigoryan
Andrei Iovu, Ekaterine Skhiladze,
Vafa Rustam

Cofinanțat
de Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cofinanțat și implementat
de Consiliul Europei

Eliminarea lacunelor privind datele sensibile la dimensiunea de gen în regiunea Parteneriatului Estic: Ghid privind practicile de colectare a datelor relevante pentru accesul femeilor la justiție

Accesul femeilor la justiție:
Implementarea standardelor
Consiliului Europei privind egalitatea
de gen și violența împotriva femeilor

Anne Laure Humbert

Au contribuit:

Tamara Buhaiets, Liza Grigoryan

Andrei Iovu, Ekaterine Skhiladze

Vafa Rustam

Opiniile exprimate în această lucrare aparțin autorilor/-oarelor și nu reflectă neapărat politica oficială a Consiliului Europei.

Elaborată în cadrul proiectului „Accesul femeilor la justiție: Implementarea standardelor Consiliului Europei privind egalitatea de gen și violența împotriva femeilor”, parte a Parteneriatului pentru Buna Guvernare.

Reproducerea fragmentelor (până la 500 de cuvinte) este autorizată, cu excepția celei în scopuri comerciale, atâta timp cât este păstrată integritatea textului, extrasul nu este folosit în afara contextului, nu oferă informații incomplete sau nu induce în eroare cititorii/-oarele cu privire la natura, domeniul de aplicare sau conținutul textului.

Textul sursă trebuie să fie întotdeauna recunoscut după cum urmează „© Consiliul Europei, anul publicării”. Toate celelalte solicitări privind republicarea/ traducerea integrală sau parțială a documentului vor fi adresate Direcției de Comunicare a Consiliului Europei (F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Orice altă corespondență privind acest document trebuie adresată Direcției Generale Democrație și Demnitate Umană a Consiliului Europei
Direcția Generală Democrație și Demnitate Umană

Avenue de l'Europe
67075 Strasbourg Cedex FRANCE
E-mail: dpc_pgg@coe.int

Conceptul și ilustrația copertei: Direcția Publicații și Identitate Vizuală, Consiliul Europei

Această publicație nu a fost editată de Unitatea Editorială SPDP pentru corectarea erorilor tipografice și gramaticale.

© Consiliul Europei, Februarie 2026

Toate drepturile rezervate. Licență acordată Uniunii Europene în condiții determinate

Cuprins

1. INTRODUCERE	5
2. PRINCIPIILE COLECTĂRII DATELOR SENSIBILE LA DIMENSIUNEA DE GEN	7
2.1. Principiul calității și comparabilității datelor	7
2.2. Principiul surselor multiple de date și al triangulării	7
2.3. Principiul actualității și periodicității	8
2.4. Principiul incluziunii și nediscriminării	8
2.5. Principiul protecției vieții private, al confidențialității și al considerentelor etice	9
3. ROLURILE ORGANIZAȚIONALE ȘI MECANISMELE DE COORDONARE	10
3.1. Scop și justificare	10
3.2. Instituții relevante	10
3.3. Mecanisme de coordonare	11
3.4. Protocoale și standarde	13
3.5. Consolidarea capacităților	14
3.6. Monitorizare și evaluare	14
DOMENII PRIORITARE DE DATE ȘI INDICATORI	16
RECOMANDĂRI-CHEIE PENTRU AUTORITĂȚILE COMPETENTE	19
A. Guvernanță și standarde	19
B. Sisteme, securitate și consolidarea capacităților	19
C. Participare și sustenabilitate	20

1. Introducere

Acest ghid oferă un instrument practic pentru instituțiile din sectorul justiției, birourile naționale de statistică și alte autorități competente din Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, în vederea conceperii, colectării, gestionării și utilizării datelor sensibile la dimensiunea de gen privind accesul femeilor la justiție. Ghidul vine ca răspuns la lacunele și provocările regionale identificate în evaluările realizate de consultanții/-tele naționali/-e din fiecare țară a Parteneriatului Estic pe parcursul anilor 2024 și 2025, în cadrul proiectului „Accesul femeilor la justiție: Implementarea standardelor Consiliului Europei privind egalitatea de gen și violența împotriva femeilor”, parte a Parteneriatului pentru Buna Guvernare¹. El are la bază Cadrul de măsurare a accesului la justiție, inclusiv provocările specifice cu care se confruntă femeile² (UN Women/Consiliul Europei, 2016).

Instituțiile cărora li se adresează acest ghid sunt, dar nu se limitează la:

- ▶ Instituțiile din sectorul justiției (instanțe judecătorești, procuratură, poliție, prestatori de asistență juridică);
- ▶ Birourile naționale de statistică;
- ▶ Ministerele justiției și agențiile conexe;
- ▶ Oficiile Avocatului Poporului (Ombudsman), instituțiile naționale pentru drepturile omului (INDO) și organisme de promovare a egalității;
- ▶ Organizațiile societății civile implicate în acordarea de asistență juridică și în monitorizare.

1. Evaluările naționale sunt documente de lucru care nu sunt destinate publicării.

2. Cadrul de măsurare a accesului la justiție, inclusiv provocările specifice cu care se confruntă femeile (UN Women/Consiliul Europei, 2016).

Standardele de referință pentru acest ghid includ Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), în special Recomandarea generală nr. 33, care oferă un set cuprinzător de îndrumări privind asigurarea accesului femeilor la justiție; Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), al cărei articol 11 stabilește obligații privind colectarea de date statistice dezagregate relevante; Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), în special ODD 5 privind egalitatea de gen și ODD 16 privind promovarea unor societăți pașnice, juste și incluzive; precum și indicatorii elaborați de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) pentru evaluarea calității, eficienței și accesibilității sistemelor de justiție.

2. Principiile colectării datelor sensibile la dimensiunea de gen

Acest ghid ar fi incomplet fără definirea, în prealabil, a principiilor fundamentale care stau la baza colectării datelor sensibile la dimensiunea de gen. Enunțarea acestor principii de la bun început oferă un temel pentru toate recomandările ulterioare și garantează că procesele de colectare a datelor sunt nu doar solide din punct de vedere tehnic, ci și incluzive, respectă drepturile omului și răspund realităților și barierelor specifice cu care se confruntă femeile. Definirea acestor valori creează un cadru coerent, aplicabil în diferite instituții și contexte, care permite obținerea unor dovezi fiabile, comparabile și relevante pentru promovarea accesului femeilor la justiție.

2.1. Principiul calității și comparabilității datelor

Pentru ca datele din sectorul justiției să fie relevante și comparabile atât între instituții, cât și în timp, definițiile, clasificările și metadatele standardizate trebuie adoptate și aplicate în mod consecvent. De exemplu, termenii precum „violență în familie” sau „beneficiar/-ă de asistență juridică” ar trebui să aibă un înțeles comun, recunoscut atât juridic, cât și operațional. Protocoalele de asigurare a calității datelor, inclusiv auditurile periodice, verificările de validare și mecanismele de raportare și corectare a erorilor, ar trebui integrate în practicile instituționale. Deși sunt esențiale, auditurile și verificările de validare trebuie, la rândul lor, să respecte principiile etice, mai ales atunci când se prelucrează date sensibile din domeniul justiției (de exemplu, asigurarea confidențialității, evitarea prejudiciilor, respectarea consimțământului informat). Astfel de măsuri nu doar sporesc fiabilitatea datelor, ci consolidează și încrederea utilizatorilor, începând de la factorii de decizie până la publicul larg.

2.2. Principiul surselor multiple de date și al triangulării

O imagine completă asupra accesului femeilor la justiție nu poate fi obținută dintr-o singură sursă de informații. Triangularea (adică combinarea mai multor surse de date) sporește validitatea concluziilor și acoperă lacunele de informație. Aceasta presupune corelarea datelor administrative provenite de la instanțele judecătorești, poliție, procuratură și prestatorii de asistență

juridică cu rezultatele sondajelor, cu grupurile de discuție (focus-grupuri) și cu interviurile calitative, care surprind experiențele trăite și particularitățile de context. Organizațiile societății civile și mediul academic au un rol esențial în acest proces, atât ca furnizori de date, cât și ca evaluatori independenți care validează statisticile oficiale, contribuind la ancorarea cifrelor în realitate și la reflectarea unor perspective diverse. Instituțiile naționale pentru drepturile omului și oficiile Avocatului Poporului îndeplinesc, de asemenea, un rol de furnizori de date (prin soluționarea plângerilor, monitorizarea cazurilor și rapoarte tematice) și de evaluatori independenți ai datelor din sectorul justiției, completând contribuțiile organizațiilor societății civile și ale mediului academic.

2.3. Principiul actualității și periodicității

Datele trebuie colectate și actualizate periodic, pentru a rămâne relevante în elaborarea politicilor și în luarea deciziilor la nivel de programe. Instituirea unor cicluri fixe de colectare a datelor (de exemplu, raportarea anuală sau semestrială pentru indicatori-cheie precum rata de pierdere a cauzelor pe parcursul procesului, nivelul de informare juridică și încrederea în instituțiile din domeniul justiției) asigură continuitatea și analiza tendințelor în timp. Registrele administrative ale poliției, ale instanțelor și ale birourilor de asistență juridică ar trebui actualizate cel puțin la o frecvență minimă convenită, ceea ce permite accesul prompt la informații de actualitate și reduce riscul ca deciziile strategice să se bazeze pe seturi de date depășite sau incomplete.

2.4. Principiul incluziunii și nediscriminării

Colectarea datelor sensibile la dimensiunea de gen trebuie să fie ghidată de angajamentul față de incluziune și nediscriminare, astfel încât toate grupurile de populație relevante să fie reflectate în datele colectate. Această abordare necesită dezagregarea sistematică a datelor în funcție de sex, gen, vârstă, statut socioeconomic, zona geografică, statutul de dizabilitate și alți factori care se intersectează și care influențează accesul la justiție, cum este cazul femeilor de etnie romă, al persoanelor apatride, al femeilor în etate sau al persoanelor migrante. O atenție deosebită ar trebui acordată documentării experiențelor grupurilor vulnerabile și subreprezentate, inclusiv ale persoanelor care locuiesc în zone rurale sau izolate, ale minorităților etnice și lingvistice, ale persoanelor LGBTI și ale persoanelor cu dizabilități. În lipsa unui asemenea nivel de detaliere, barierele și disparitățile critice rămân ascunse, ceea ce subminează capacitatea de a concepe politici și intervenții care să răspundă nevoilor tuturor femeilor și fetelor. De asemenea, specialiștii/-stele care colectează date ar trebui să ia în considerare în mod sistematic inegalitățile care se intersectează, pentru a reflecta mai bine barierele care se suprapun și se amplifică reciproc.

2.5. Principiul protecției vieții private, al confidențialității și al considerentelor etice

Orice colectare de date sensibile la dimensiunea de gen trebuie să asigure măsuri stricte de protecție a vieții private, de confidențialitate și de ordin etic, mai ales atunci când se prelucrează cazuri sensibile, precum cele care implică violența în bază de gen. Aceasta presupune anonimizarea sau agregarea datelor cu caracter personal, pentru a preveni identificarea persoanelor și a diminua riscurile de prejudiciere sau stigmatizare. Specialiștii/-stele care colectează datele și cei/-le care le păstrează trebuie să respecte legislația națională privind protecția datelor cu caracter personal, precum și standardele internaționale în domeniul drepturilor omului, obținând consimțământul informat, acolo unde este cazul, și aplicând o abordare centrată pe victimă, care pune pe primul plan demnitatea, siguranța și drepturile tuturor persoanelor reprezentate în date.

3. Rolurile organizaționale și mecanismele de coordonare

3.1. Scop și justificare

Rolurile organizaționale clar stabilite și mecanismele de coordonare constituie coloana vertebrală a unei colectări coerente, consecvente și durabile a datelor sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției. În lipsa unui cadru bine definit privind modul în care interacționează instituțiile, datele riscă să fie fragmentate, incomplete și greu de comparat în timp sau între instituții. În multe contexte, suprapunerea mandatelor și lipsa de aliniere a sistemelor de date duc la dublarea eforturilor, la lacune de acoperire și la neconcordanțe în definiții sau în codificare, ceea ce slăbește, la rândul său, relevanța pentru politici și fiabilitatea datelor.

O structură integrată de coordonare face ca fiecare verigă a lanțului justiției (de exemplu, instanțele judecătorești, poliția, procuratura, prestatorii de asistență juridică, birourile de statistică și organisme de promovare a egalității de gen) să își cunoască rolul și să contribuie în mod sistematic la un set comun de indicatori. Prin uniformizarea standardelor de date, clarificarea responsabilităților și instituirea unor canale periodice de schimb, mecanismele de coordonare sporesc eficiența, reduc dublările inutile și consolidează încrederea între instituții.

Aceste mecanisme pot facilita producerea unor date solide, actuale și comparabile din domeniul justiției, dezaggregate pe sexe, întărind astfel capacitatea factorilor de decizie și a părților interesate de a concepe intervenții susținute de date, menite să abordeze barierele specifice cu care se confruntă femeile în accesul lor la justiție.

3.2. Instituții relevante

Primul pas în stabilirea unui cadru eficient de coordonare este crearea unui inventar cuprinzător al tuturor entităților implicate în colectarea, stocarea sau utilizarea datelor legate de justiție. Un exercițiu de cartografiere ajută la înțelegerea imaginii de ansamblu a celor care produc, dețin și utilizează date și la identificarea oportunităților de aliniere, integrare și colaborare.

Domeniul de aplicare al acestei cartografieri ar trebui să acopere întregul lanț al justiției și părțile interesate relevante, printre care:

- ▶ **Organele judiciare**, precum Curtea Supremă, curțile de apel, instanțele de fond și consiliile judiciare;
- ▶ **Organele de drept**, inclusiv poliția, procuraturile și organele de anchetă;
- ▶ **Prestatorii de asistență juridică** (atât din sistemul public, cât și din cel privat), precum birourile de avocați din oficiu, barourile și organizațiile neguvernamentale care oferă servicii juridice gratuite sau la costuri reduse;
- ▶ **Birourile naționale de statistică**, atât la nivel central, cât și regional, care joacă un rol esențial în consolidarea și publicarea datelor oficiale;
- ▶ **Agențiile specializate** mandatate să abordeze aspecte specifice, precum egalitatea de gen, prevenirea violenței în familie și protecția copilului;
- ▶ **Profesioniștii/-stele din domeniul sănătății** și serviciile de asistență socială, care reprezintă adesea primul punct de contact pentru femeile victime ale violenței și care furnizează date administrative valoroase pentru înțelegerea prevalenței cazurilor neraportate;
- ▶ **Organizațiile societății civile și instituțiile academice** implicate în monitorizarea sistemului de justiție, activități de advocacy și cercetare.

Acest proces poate oferi o **hartă instituțională** detaliată, care descrie mandatul fiecărei instituții, tipurile de date pe care le colectează, obligațiile sale de raportare și relațiile formale sau informale de schimb de date cu alte entități. O astfel de hartă nu doar clarifică rolurile și responsabilitățile, ci scoate la iveală și dublările, lacunele și posibilele sinergii dintre fluxurile de date.

3.3. Mecanisme de coordonare

Scopul general al mecanismelor de coordonare este de a asigura un flux eficient de date în întregul sistem de justiție, de a preveni dublarea eforturilor și de a permite verificarea încrucișată între seturile de date administrative, pentru a le spori acuratețea și caracterul complet. Structurile de coordonare bine concepute pun temelia unui sistem coerent și integrat de date din domeniul justiției, sensibile la dimensiunea de gen.

Cadrul de coordonare ar trebui să cuprindă atât grupuri de lucru interinstituționale, cât și unități permanente de coordonare. Grupurile de lucru interinstituționale reunesc reprezentanți/-te ai/ale sistemului judiciar, ai/ale birourilor naționale de statistică, ai/ale poliției, ai/ale organelor de urmărire penală și ai/ale prestatorilor de asistență juridică și servesc drept platforme de

dialog, de soluționare în comun a problemelor și de aliniere a metodologiilor și priorităților. În completarea acestor grupuri, unitățile permanente de coordonare, integrate în ministerele-cheie sau în birourile de statistică, asigură o supraveghere continuă a datelor sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției. Aceste unități asigură aplicarea acordurilor, păstrează memoria instituțională și gestionează sarcinile curente de coordonare, necesare menținerii unui sistem de date coerent și adaptabil. În plus, implicarea altor beneficiari (de exemplu, organizații de femei, rețele de supraviețuitoare sau reprezentanți/-te ai/ale societății civile în sens larg) ar putea întări responsabilitatea, ar garanta că datele reflectă realitățile trăite și ar spori încrederea în sistem.

Printre funcțiile mecanismelor de coordonare se numără planificarea comună a activităților anuale sau semestriale de colectare a datelor, cu definirea clară a termenelor, a resurselor și a responsabilităților pentru toate instituțiile participante. Acestea presupun, de asemenea, stabilirea priorităților comune și a indicatorilor-cheie, ceea ce ajută la menținerea unei direcții comune și asigură comparabilitatea seturilor de date între diferite instituții. În plus, aceste mecanisme facilitează elaborarea unor acorduri de schimb de date și a unor standarde de interoperabilitate care permit un schimb sigur, eficient și automatizat de informații între sisteme, întărind calitatea și accesibilitatea de ansamblu a datelor sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției. Organismele de coordonare ar trebui să se reunească trimestrial pentru a analiza progresele, soluționa problemele operaționale și planifica activitățile următoare. În plus, o sesiune anuală de analiză strategică ar trebui organizată pentru a evalua performanța generală a sistemului, a identifica lecțiile învățate și a ajusta prioritățile pentru anul următor.

Mecanismele eficiente de coordonare trebuie să se sprijine pe un cadru solid de gestionare a riscurilor, menit să protejeze credibilitatea, independența și utilizarea etică a datelor privind justiția. Riscurile din acest domeniu depășesc vulnerabilitățile tehnice și includ dimensiuni instituționale și politice care pot submina integritatea datelor și încrederea publicului. Printre riscurile principale se numără **manipularea politică a datelor**, atunci când statisticile sunt influențate sau divulgate selectiv pentru a prezenta rezultate favorabile; **raportarea selectivă sau inconsecventă**, atunci când constatările negative sau disparitățile de gen sunt trecute sub tăcere; și **utilizarea abuzivă a datelor** pentru a justifica decizii de politică deja luate, în loc de a fundamenta reforme care se bazează pe dovezi. Astfel de practici pot denatura percepția publicului, pot eroda încrederea în instituții și pot slăbi responsabilitatea acestora.

3.4. Protocoale și standarde

Protocoalele și standardele clare și consecvente sunt esențiale pentru ca datele sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției, să fie coerente, comparabile și utilizabile de la o instituție la alta. Punctul de plecare este adoptarea unor formulare-tip și sisteme de codificare uniforme, inclusiv definiții comune pentru termeni-cheie precum „caz de violență în familie”, „beneficiar/-ă de asistență juridică” și „ordonanță de protecție emisă”. În plus, toți actorii ar trebui să convină asupra unui set minim de variabile de dezagregare, inclusiv sexul, vârsta, zona geografică, statutul de dizabilitate și etnia, acolo unde este permis legal, astfel încât datele să surprindă diversitatea experiențelor și a barierelor întâmpinate. În cazurile de violență împotriva femeilor, datele ar trebui să acopere și tipul de violență, precum și relația dintre agresori/-oare și victime.

Cadrul ar trebui, de asemenea, să stabilească un set de indicatori standardizați pentru monitorizarea egalității de gen în sistemele de justiție, aliniați la angajamentele internaționale precum Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), CEDAW și Convenția de la Istanbul.

Pentru a permite un schimb și o integrare fără dificultăți, toate datele ar trebui stocate și transmise în formate prelucrabile automat (de exemplu, XML, CSV), care facilitează interoperabilitatea între sisteme. Trebuie să existe canale securizate de transfer și de stocare a datelor, pentru a proteja informațiile sensibile, mai ales în cazurile care implică violența în bază de gen.

În procesul de digitalizare a datelor din justiție, o atenție deosebită trebuie acordată securității cibernetice și incluziunii. Dat fiind caracterul sensibil al datelor cu caracter personal colectate în cazurile de violență în bază de gen, sunt esențiale măsuri solide de protecție IT. Ca cerință minimă, sistemele ar trebui să utilizeze criptare integrală, autentificare multifactorială și acces restricționat pe baza principiului „necesității de a cunoaște”, precum și să țină jurnale de audit pentru a urmări utilizarea datelor. Totodată, testarea periodică de penetrare, instruirea personalului în domeniul securității cibernetice și protocoalele securizate de salvare de rezervă a datelor ar trebui să fie obligatorii. Totuși, digitalizarea nu trebuie să adâncească decalajele teritoriale sau sociale: instituțiile din sectorul justiției din zonele rurale sau izolate se confruntă adesea cu deficiențe de conectivitate și cu o capacitate tehnică limitată. Pentru a evita excluziunea digitală, sistemele hibride (care combină instrumentele digitale cu colectarea datelor pe hârtie sau offline) ar trebui menținute până la asigurarea conectivității depline și a instruirii utilizatorilor/-oarelor.

Totodată, ar trebui instituit un proces de aprobare prin care toate formularele, indicatorii și standardele tehnice să fie avizate oficial de grupul interinstituțional

de coordonare. Acestea ar trebui revizuite și actualizate periodic (de exemplu, cel puțin o dată la trei ani), pentru a rămâne relevante, aliniate la cadrele juridice în schimbare și capabile să răspundă noilor necesități.

3.5. Consolidarea capacităților

Consolidarea capacității instituționale este esențială pentru ca datele sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției să fie colectate, înregistrate și analizate cu acuratețe și în mod consecvent. Ar trebui organizate programe anuale de formare pentru personalul-cheie, inclusiv grefierii/-erele, statisticienii/-enele, ofițerii/-erele de poliție responsabili/-e de date și administratorii/-oarele asistenței juridice. Aceste sesiuni de formare ar trebui să acopere subiecte fundamentale, precum înregistrarea datelor sensibile la dimensiunea de gen, cerințele de dezagregare, protocoalele de confidențialitate și de protecție a vieții private (de exemplu, standardele de protecție împotriva divulgării datelor individuale) și utilizarea eficientă a sistemelor digitale de date. Instruirile ar trebui să îmbine ateliere cu prezență fizică, pentru o învățare interactivă, cu module online, care să asigure accesibilitatea și continuitatea.

În plus, ar trebui elaborate module de formare specializate pentru domenii complexe, cum ar fi prelucrarea datelor privind violența în bază de gen. Aceste module ar trebui să includă studii de caz care să evidențieze provocările și soluțiile practice, precum și exerciții aplicate de codificare și validare a dosarelor, pentru a spori acuratețea tehnică a profesioniștilor/-stelor vizați/-te.

Pentru menținerea unor standarde înalte și încurajarea dezvoltării profesionale, fiecare program de formare ar putea include o componentă de evaluare și certificare. Evaluările de după formare vor verifica nivelul de înțelegere al participanților/-telor și capacitatea lor de a aplica noile competențe în practică. Participanții/-tele care îndeplinesc standardele de competență necesare ar trebui să primească o certificare oficială, ceea ce le sporește recunoașterea profesională și consolidează angajamentul instituțional față de practici de calitate în domeniul datelor sensibile la dimensiunea de gen.

3.6. Monitorizare și evaluare

Monitorizarea continuă și evaluarea periodică sunt esențiale pentru menținerea calității, coerenței și relevanței sistemelor de date sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției. Organismul de coordonare ar trebui să efectueze o analiză anuală a mecanismelor instituționale, evaluând cât de bine funcționează în practică rolurile, responsabilitățile și procesele.

Pentru a urmări progresele și a identifica domeniile care necesită îmbunătățiri, ar trebui folosiți indicatori de performanță clari. Aceștia pot include: procentul instituțiilor care folosesc în mod consecvent formulare-tip și sistemele de codificare convenite; procentul seturilor de date dezagregate integral în funcție de variabilele cerute, precum sexul, vârsta și zona geografică; precum și promptitudinea și caracterul complet al transmiterii datelor.

Un sistem eficient trebuie să includă și mecanisme de feedback cu utilizatorii datelor (inclusiv structurile responsabile de elaborarea politicilor, cercetătorii/-oarele și organizațiile societății civile), pentru a se asigura că protocoalele de colectare a datelor rămân adaptate la nevoile în continuă schimbare. Această implicare contribuie la perfecționarea indicatorilor, la actualizarea definițiilor și la consolidarea metodologiilor, favorizând un ciclu de îmbunătățire continuă care asigură că datele din justiție rămân solide, relevante și adecvate scopului

Domenii prioritare de date și indicatori

Identificarea și convenirea domeniilor prioritare de date și a indicatorilor sunt esențiale pentru a concentra eforturile de colectare asupra celor mai relevante aspecte ale accesului femeilor la justiție. Aceste domenii oferă un cadru structurat pentru măsurarea atât a mediului favorabil și a funcționării instituțiilor din sectorul justiției, cât și a experiențelor femeilor care apelează la justiție și a modului în care se soluționează cauzele acestora (Caseta 1). O analiză separată, menită să sprijine stabilirea priorităților, a fost realizată împreună cu consultanții/-tele naționali/-e în anul 2025.

Caseta 1

Mediul favorabil	Oferta de servicii de justiție	Cererea de servicii de justiție
Mediul favorabil se referă la cadrul juridic și de politici care stă la baza accesului femeilor la justiție. Acesta include alinierea legislației naționale la CEDAW și la Convenția de la Istanbul, astfel încât angajamentele asumate prin aceste instrumente să se reflecte pe deplin în legislația națională. Tot aici se include și existența unor clauze privind egalitatea de gen în Constituție și în legislație, care oferă un temel juridic formal pentru nediscriminare și tratament egal. Incriminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor este un reper esențial, care garantează supraviețuitoarelor căi legale de acțiune și protecție juridică. În plus, posibilitatea organizațiilor neguvernamentale de a avea calitate procesuală în litigii strategice reprezintă un mecanism important de promovare a drepturilor femeilor pe cale judiciară.	Din perspectiva ofertei, se analizează capacitatea și receptivitatea instituțiilor din sectorul justiției de a răspunde nevoilor femeilor. Printre elementele-cheie se numără componența pe sexe a judecătorilor/-oarelor, procurorilor/-oarelor, avocaților/-telor care acordă asistență juridică și a ofițerilor/-erelor de poliție, care poate influența accesibilitatea și încrederea în procesul de justiție. Numărul și acoperirea geografică a unităților și instanțelor specializate în violența în bază de gen reflectă gradul de pregătire a sistemului de a aborda infracțiunile în bază de gen. Accesibilitatea geografică, măsurată ca distanță medie sau timp mediu de deplasare până la cea mai apropiată instanță, este esențială pentru un acces echitabil. Totodată, ratele de soluționare a cazurilor și durata medie a acelor, dezagregate în funcție de tipul cauzei și de sexul justițiabilului/-ei, oferă o imagine asupra eficienței și echității actului de justiție.	Din perspectiva cererii, se concentrează asupra experiențelor, percepțiilor și comportamentelor femeilor atunci când apelează la justiție. Cunoașterea drepturilor, măsurată de regulă prin sondaje, este o condiție prealabilă pentru a le revendica. Înțelegerea barierelelor cu care se confruntă femeile (inclusiv costurile, stigmatizarea și distanța fizică) ajută la identificarea domeniilor în care sunt necesare reforme. Rata de pierdere a cauzelor de violență în bază de gen pe parcursul procesului, împreună cu motivele documentate ale retragerii plângerilor, poate evidenția deficiențe în materie de protecție, anchetare și urmărire penală. Totodată, nivelul de încredere în instanțe, poliție și serviciile de asistență juridică, colectat prin sondaje de percepție publică, constituie o măsură importantă a legitimității sistemului de justiție și a echității percepute de femei.

Pentru a folosi eficient raportul în stabilirea priorităților de măsurare, un prim pas ar fi corelarea tuturor indicatorilor din cadrul propus cu angajamentele naționale și internaționale. Aceasta presupune identificarea indicatorilor care contribuie direct la obiectivele naționale de reformă a justiției, precum și la cerințele de raportare aferente ODD 5 și 16, CEDAW și Convenției de la Istanbul. Indicatorii care servesc mai multe scopuri ar trebui să primească o prioritate mai mare, deoarece maximizează eficiența și produc impact simultan asupra mai multor obligații.

În continuare, este esențial să se evalueze disponibilitatea actuală a datelor pentru fiecare indicator. Pornind de la cartografierea instituțională și de la descrierile surselor de date din raport, indicatorii pot fi grupați în trei categorii: cei pentru care datele sunt pe deplin disponibile și standardizate; cei pentru care datele există doar parțial și necesită îmbunătățiri; și cei pentru care, în prezent, nu se colectează date. Această clasificare permite obținerea unor rezultate rapide, începând cu indicatorii din prima categorie, și planificarea, în paralel, a unor investiții pe termen scurt pentru consolidarea celor din a doua.

Urgența politicilor ar trebui să ghideze, de asemenea, și ordinea în care se realizează măsurarea. Indicatorii legați de dezbaterile de politici în curs, de reformele legislative sau de domeniile de interes public sporit ar trebui trecuți în fruntea listei. De exemplu, dacă legislația privind violența în bază de gen este în curs de revizuire, ar fi logic să se acorde prioritate indicatorilor privind incriminarea, rata de pierdere a cauzelor pe parcursul procesului și ordonanțele de protecție. Contextul specific fiecărei țări și exemplele de bune practici cuprinse în raport pot ajuta la corelarea selecției indicatorilor cu aceste oportunități imediate în domeniul politicilor.

Un alt aspect esențial este gradul de pregătire instituțională. Secțiunea raportului dedicată mecanismelor instituționale permite identificarea instituțiilor care dispun de mandatele, sistemele și capacitatea necesară pentru a colecta fiecare indicator. Indicatorii care pot fi implementați de instituții bine pregătite, cu o coordonare interinstituțională minimă, ar trebui tratați cu prioritate, înaintea celor care necesită o colaborare sau o infrastructură amplă și nouă.

De asemenea, este necesar să se țină cont de complexitatea și costurile implementării. Indicatorii care pot fi măsurați cu ajutorul sistemelor administrative existente, cum ar fi componența pe sexe a judecătorilor/-oarelor, ar trebui implementați mai întâi. Indicatorii care necesită mai multe resurse, cum ar fi cei care presupun sondaje sau integrarea complexă a datelor între instituții, pot fi programați pentru etape ulterioare. Notele din raport privind nevoile de infrastructură pentru fiecare domeniu de date pot fi folosite pentru a fundamenta aceste decizii.

O implementare eşalonată face ca măsurarea să fie introdusă într-un mod gestionabil. Etapa inițială ar trebui să se concentreze pe datele administrative care pot fi obținute rapid, urmată de indicatorii care necesită actualizări moderate ale sistemelor și, în final, de cei care presupun sisteme de colectare sau sondaje complet noi. Exemplele de planificare din raport oferă repere privind ceea ce se poate realiza la fiecare etapă.

Totodată, măsurarea capătă o valoare strategică sporită atunci când este corelată cu ciclurile de raportare. Termenele de raportare naționale și internaționale permit programarea implementării indicatorilor la momentul potrivit, astfel încât rezultatele să fie integrate direct în documente de mare vizibilitate. În acest fel, activitatea capătă mai multă vizibilitate și, totodată, ajută la asigurarea angajamentului politic și instituțional. Secțiunea raportului dedicată monitorizării și îmbunătățirii continue poate servi la realizarea unor analize anuale. În cadrul acestora, indicatorii cu relevanță scăzută pentru politici sau cu probleme persistente legate de date pot fi eliminați ori amânați, iar cei care au devenit între timp mai fezabili pot fi aduși în prim-plan.

Recomandări-cheie pentru autoritățile competente

Pentru a consolida colectarea, analiza și utilizarea datelor sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției, autoritățile competente ar trebui să aibă în vedere următoarele acțiuni:

A. Guvernanță și standarde

1. Adoptarea unui cadru național privind datele sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției, aliniat la indicatorii UN Women/Consiliul Europei. Astfel va fi asigurată consecvența între instituții, comparabilitatea în timp și alinierea la standardele internaționale.
2. Introducerea cerinței de a colecta și raporta date dezagregate în funcție de sex și de alte categorii relevante pentru inegalitățile intersecționale (de exemplu, vârsta, dizabilitatea, etnia, zona geografică, statutul socioeconomic) pentru toate statisticile din justiție. Această cerință ar trebui introdusă în legislație, în reglementări sau în directive ministeriale, pentru a garanta respectarea ei de către toate instituțiile din sectorul justiției.
3. Elaborarea și implementarea unor standarde etice și de protecție a datelor în toate sistemele de date din domeniul justiției. Acestea ar trebui să includă anonimizarea datelor sensibile, protocoale de confidențialitate centrate pe victimă și norme clare privind consimțământul și păstrarea datelor, pentru a proteja viața privată și demnitatea tuturor persoanelor implicate.
4. Asigurarea transparenței prin publicarea unor rapoarte publice anuale și/sau a unor grile de date care prezintă principalii indicatori privind dimensiunea de gen în domeniul justiției. Aceste rapoarte ar trebui să fie accesibile factorilor de decizie, cercetătorilor/-oarelor și publicului larg, și să includă atât informații cantitative, cât și calitative.

B. Sisteme, securitate și consolidarea capacităților

5. Implementarea unor sisteme digitale securizate și integrate, care să conecteze instanțele judecătorești, poliția, procuratura și prestatorii de asistență juridică. Interoperabilitatea ar trebui completată de măsuri de securitate cibernetică (precum criptarea, autentificarea utilizatorilor, controlul accesului și evidența operațiunilor), pentru a preveni încălcările securității datelor și utilizarea abuzivă a acestora, mai ales în cazurile de violență în bază de gen.

6. Asigurarea unei instruiți periodice și finanțate corespunzător pentru personalul implicat în colectarea datelor. Programele de formare ar trebui să se concentreze pe înregistrarea datelor sensibile la dimensiunea de gen, cerințele de dezagregare, protocoalele de confidențialitate și utilizarea sistemelor digitale.
7. Consolidarea mecanismelor de păstrare a cunoștințelor și de asigurare a continuității instituționale, prin documentarea clară a procedurilor și metodologiilor, stabilirea unor mecanisme de mentorat între personalul experimentat și cel nou și desemnarea unor persoane de contact de rezervă pentru toate funcțiile-cheie legate de date. Aceste măsuri ajută la menținerea coerenței cunoștințelor chiar și atunci când angajații/-tele își schimbă rolurile sau părăsesc instituțiile.
8. Încheierea unor acorduri formale de schimb de date între actorii din sectorul justiției. Aceste acorduri ar trebui să definească sfera de aplicare, formatul, frecvența și măsurile de protecție ale schimbului de date pentru a facilita colaborarea, protejând totodată confidențialitatea.
9. Aplicarea bugetării sensibile la gen pentru alocarea unor resurse suficiente destinate modernizării sistemelor de date, analizei și raportării. Finanțarea ar trebui să sprijine în mod specific activitățile care îmbunătățesc calitatea, acoperirea și accesibilitatea datelor sensibile la dimensiunea de gen din domeniul justiției.

C. Participare și sustenabilitate

10. Realizarea periodică a unor sondaje în rândul utilizatorilor/-oarelor, pentru a documenta perspectivele celor care interacționează cu sistemul de justiție. Utilizarea rezultatelor pentru a fundamenta furnizarea serviciilor, strategiile de informare și sensibilizare și reformele care se bazează pe dovezi.
11. Implicarea organizațiilor societății civile și a mediului academic în elaborarea, testarea și revizuirea metodologiilor de colectare a datelor. Această abordare incluzivă contribuie la asigurarea unor indicatori relevanți, fiabili și care răspund noilor nevoi.
12. Revizuirea periodică a setului național de indicatori, pentru ca acesta să reflecte noile provocări din domeniul justiției, modificările legislative și obligațiile internaționale în evoluție. Actualizările periodice vor menține cadrul relevant și adaptabil în timp.

Acest raport oferă îndrumări practice, elaborate pe bază de dovezi, cu scopul de a îmbunătăți procesele de colectare și utilizare a datelor sensibile la dimensiunea de gen privind accesul femeilor la justiție în regiunea Parteneriatului Estic. Pornind de la Cadrul de măsurare a accesului la justiție elaborat de UN Women și Consiliul Europei, raportul transpune standardele internaționale în recomandări operaționale, adaptate instituțiilor din domeniul justiției, birourilor de statistică și autorităților publice de resort. Ghidul privind practicile de colectare a datelor stabilește principii fundamentale pentru a asigura că procesele de colectare sunt de înaltă calitate, etice și incluzive, cu o atenție deosebită acordată dezagregării, comparabilității, coordonării între instituții și protecției informațiilor sensibile. Acesta identifică domenii prioritare de date și indicatori care acoperă mediul favorabil accesului la justiție, oferta de servicii și experiențele trăite de femei atunci când apelează la justiție, inclusiv în cazurile de violență împotriva femeilor. Bazându-se pe contribuțiile experților/-telor din Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, raportul evidențiază lacunele frecvente și bunele practici existente, propunând totodată măsuri concrete pentru consolidarea capacității instituționale, a interoperabilității și a responsabilității în producerea și utilizarea datelor. Raportul este conceput ca un instrument practic destinat factorilor de decizie, specialiștilor/-elor din domeniul justiției și statisticii și reprezentanților/-telor societății civile, implicați/-te în producerea de date credibile, menite să contribuie la fundamentarea reformelor, monitorizarea progreselor și promovarea accesului egal al femeilor la justiție, în conformitate cu standardele europene și internaționale în domeniul drepturilor omului.

Statele Membre ale Uniunii Europene au decis să își unească cunoștințele, resursele și destinele. Împreună, ele au construit o zonă de stabilitate, democrație și dezvoltare durabilă, păstrând în același timp diversitatea culturală, toleranța și libertățile individuale. Uniunea Europeană și-a asumat angajamentul de a comunica realizările și valorile sale țărilor și oamenilor din afara granițelor sale.

www.europa.eu

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

www.coe.int

Co-funded
by the European Union

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Co-funded and implemented
by the Council of Europe